

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 27 (1230) 8 ЛІПЕНЯ 2015 г.

Дарагія сябры "Нашага слова"!

У гэтым квартале колькасць падпісчыкаў рэзка ўпала. Такога за гісторыю існавання "Нашага слова" яшчэ не было. Так, лета, але калі Магілёўская арганізацыя трымае падпіску на кантролі, то і летам магчымы рост. Калі Дварэцкая школа працуе, то ў Дзятлаўскім раёне колькасць падпісчыкаў вырасла больш чым у два разы. А калі не працаваць, то расце і будзе расці колькасць раёнаў, куды не паступае ніводнага нумара газеты.

Красавік Ліпень		Красавік Ліпень	
Берасцейская вобласць:			
Баранавічы р.в.	17 12	Ст. Дарогі р.в.	- -
Бяроза р.в.	9 10	Стоўбцы р.в.	4 4
Белаазёрск р.в.	- -	Узда р.в.	3 1
Бярэсце гор.	12 7	Чэрвень р.в.	3 3
Ганцавічы р.в.	- -	Усяго:	391 301
Драгічын р.в.	- 1	Гомельская вобласць:	
Жабінка р.в.	1 -	Буда-Кашалёва	4 3
Іванава р.в.	1 1	Брагін р.в.	2 -
Івацэвічы р.в.	8 7	Ветка р.в.	1 1
Камянец р.в.	1 1	Гомель гор.	27 26
Кобрын гор.	2 2	Гомель РВПС	1 -
Лунінец гор.	2 1	Добруш р.в.	1 1
Ляхавічы р.в.	1 -	Ельск р.в.	1 1
Маларыта р.в.	2 1	Жыткавічы р.в.	17 16
Пінск гор.	6 6	Жлобін гор.	2 3
Пружаны р.в.	7 4	Калінінкі гор.	1 1
Столін р.в.	1 2	Карма р.в.	- -
Усяго:	72 55	Лельчыцы р.в.	1 -
Віцебская вобласць:			
Бешанковічы р.в.	1 1	Лоеў р.в.	1 -
Браслаў р.в.	1 2	Мазыр гор.	5 3
Віцебск гор.	24 21	Акциябарскі р.в.	2 2
Віцебск РВПС	3 2	Нароўля р.в.	- -
Верхнедзвінск р.в.	4 4	Петрыкаў р.в.	1 -
Глыбокае р.в.	7 6	Рэчыца гор.	2 2
Гарадок р.в.	4 3	Рагачоў гор.	1 1
Докшыцы р.в.	2 2	Светлагорск гор.	3 2
Дуброўна р.в.	1 1	Хойнікі р.в.	1 -
Лёзна р.в.	1 1	Чачэрска р.в.	3 1
Лепель р.в.	1 2	Усяго:	77 63
Міёры р.в.	2 2	Гарадзенская вобласць:	
Наваполацк гор.	16 14	Бераставіца	3 3
Орша гор.	7 5	Ваўкавыск гор.	9 8
Полацк гор.	8 4	Воранава р.в.	5 4
Паставы р.в.	13 12	Гародня гор.	40 32
Расоны р.в.	1 1	Гародня РВПС	19 16
Сяноў р.в.	2 2	Дзятлава р.в.	6 13
Талочын р.в.	2 2	Зэльва р.в.	2 1
Ушачы р.в.	2 2	Іўе р.в.	1 2
Чашнікі р.в.	1 1	Карэлічы р.в.	4 3
Шаркоўшчына р.в.	7 7	Масты р.в.	4 3
Шуміліна р.в.	1 -	Наваградск гор.	6 4
Усяго:	111 97	Астравец р.в.	4 4
Менская вобласць:			
Беразіно р.в.	3 3	Ашмянны р.в.	5 2
Барысаў гор.	10 8	Смаргонь гор.	3 3
Вілейка гор.	2 4	Слонім гор.	6 6
Валожын гор.	10 8	Свіслач р.в.	4 4
Дзяржынск р.в.	11 8	Шчучын р.в.	1 2
Клецк р.в.	2 1	Ліда	19 8
Крупкі р.в.	5 5	Усяго:	141 118
Капыль р.в.	2 1	Магілёўская вобласць:	
Лагойск	3 4	Бабруйск гор.	2 2
Любань р.в.	- -	Бялынічы р.в.	1 -
Менск гор.	285 210	Быхаў р.в.	2 1
Менск РВПС	11 8	Глуск р.в.	1 -
Маладзечна гор.	12 11	Горкі гор.	1 1
Мядзель р.в.	5 4	Дрыбін р.в.	2 -
Пухавічы РВПС	3 3	Кіраўск р.в.	- -
Нясвіж р.в.	1 -	Клічаў р.в.	- -
Смялявічы р.в.	3 1	Клімавічы р.в.	1 -
Слуцк гор.	8 9	Касцюковічы р.в.	1 1
Салігорск гор.	5 5	Краснаполле р.в.	1 -
		Крычаў р.в.	1 -
		Круглае р.в.	2 2
		Меціслаў р.в.	2 -
		Магілёў гор.	26 30
		Магілёў РВПС	1 1
		Асіповічы гор.	12 10
		Слаўгарад р.в.	1 1
		Хоцімск р.в.	1 -
		Чэрыкаў р.в.	1 -
		Чавусы р.в.	1 -
		Шклоў р.в.	4 1
		Усяго	63 50
		Усяго на краіне:	855 684

VI Фестываль беларускамоўнай рэкламы ..!adnak

Штогадовы Фестываль беларускамоўнай рэкламы і камунікацыі ..!adnak у шосты раз падвёў вынікі развіцця беларускамоўнага рэкламна-камунікацыйнага рынку за год і ўзнагародзіў аўтараў найлепшых работ. Фестывальны дзень адбыўся 2 ліпеня ў Менску ў Міжнародным адукацыйным цэнтры імя Ёханэса Раў (ІВВ).

Асноўная канцэпцыя сёлета Шостага ..!adnak - "Годны шлях рэкламіста". Кожны рэкламіст праходзіць сваю дарогу да поспеху, сваю дарогу да выдатнай ідэі: ад сумневаў і нядрэннай канцэпцыі да таго самага інсайту, калі, ставячы выніковую кропку ў карпатлівай працы, у раптоўным парыве натхнення "грыфель алоўка" разлятаецца на кавалкі.

Арганізатары Шостага ..!adnak аб'ядналі рэкламістаў, спецыялістаў у сферы камунікацыі, культурніцкіх менеджараў і прадзюсараў, каб дапамагчы беларускамоўнай рэкламе прайсці гэты шлях: ад нерашучай коскі да значнага і ўпэўненага клічкі!

На конкурсную праграму Фестывалю ..!adnak 2015 было пададзена больш за 370 заявак ад больш, чым 150 удзельнікаў. Самую вялікую колькасць заявак ужо традыцыйна сабрала намінацыя "Гра-

фічны і камунікацыйны ды-зайн" - амаль 100. На другім месцы - "Сацыяльная рэклама" (44 работы). Трэцяе месца ў "Грамадсказначных праектаў" - 30 работ. Калі казаць пра геаграфію фестывалю, то больш за 90% работ былі пададзеныя з Менска.

У гэтым годзе было прысуджана 1 Гран-пры, 11 першых месцаў, 30 другіх месцаў і 37 трэціх; 1 Анты-прэмія і 4 спецпрызы.

Традыцыйна ўрачыстай цырымоніі ўзнагароджаных пераможцаў папярэднічала

яскравая і насычаная адукацыйная праграма. Сёлета ў яе межах прайшлі семінары, майстар-класы і дыскусіі са знакамітымі беларускімі і замежнымі адмыслоўцамі, што адметныя не толькі ў сферы рэкламы. Была магчымасць паслухаць і абмеркаваць 7 актуальных тэмаў з экспертамі, сярод якіх Паўлос Сянута (заснавальнік і партнёр рэкламнага агенцтва Not Perfect YR Minsk, Riga & Vilnius), папулярны пісьменнік Віктар Марціновіч, кіраўнікі творчых груп і агенцый і маладыя беларускія "Канскія

львы".

Гран-пры фестывалю за 2015 год атрымаў праект "Вышмайка" "Арт-сядзібы". Павел Белавус, атрымаўшы дыплом, сказаў, што тры гады "артсядзібаўцаў" выганялі з офісаў, і яны за гэты час загартаваліся, навучыліся змагацца за тое, каб было добра беларускай мове і культуры, а цяпер змаглі перамагчы. Ён заклікаў рэкламадаўцаў і бізнэсоўцаў не баяцца выкарыстоўваць беларускую мову ў рэкламе і бізнэсе.

Будзьма.

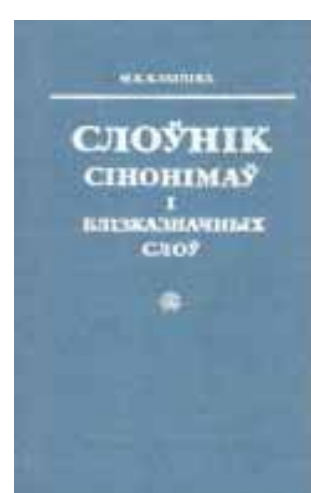
90 гадоў з дня нараджэння Міхася Клышкі

Міхась Канстанцінавіч КЛЫШКА нарадзіўся 8 ліпеня 1925 г. ў в. Данейкі Баранавіцкага раёна Берасцейскай вобласці. Скончыў філалагічны факультэт БДУ (1958). Працаваў журналістам. У 1967-81 гг. рэдактар выдавецтва "Беларуская савецкая энцыклапедыя імя Петруса Броўкі. Памёр 10 студзеня 1984 г.

М. К. Клышка - аўтар першага ў беларускай філалагічнай навуцы "Слоўніка сінонімаў і блізказначных слоў" (1976). У ім - каля 1900 сінонімічных радоў (больш за 11 тысяч слоў і выразаў). Спецыфічная асаблівасць слоўніка ў тым, што ён не тлумачыць, не дае

характарыстык-вызначэнняў сэнсавым адценням слоў у сінонімічных радах, а толькі прыводзіць да кожнага з іх пацвярджальныя цытаты з мастацкай (выкарыстаны ілюстрацыйны матэрыял з твораў амаль 150 беларускіх пісьменнікаў, пачынаючы ад В.І. Дуніна-Марцінкевіча), навукова-папулярнай і навуковай літаратуры, фальклору, даведаных выданняў перыядычнага друку. Выкарыстана і тая дыялектная лексіка, якая на думку аўтара, мае тэндэнцыю быць агульнаўжывальнай, хоць канкрэтны лексічны матэрыял слоўніка гэта не заўсёды пацвярджае. Прыведзена немалая колькасць

эмацыянальна-экспрэсіўных фразеалагізмаў. Зважаючы на практычны характар слоўніка, М.К. Клышка ўключыў у яго дапаможныя часціны мовы - прыназоўнікі, злучнікі, чаго няма ў іншых слоўніках сінонімаў. Структура артыкула ў слоўніку наступная: пасля набытага светлым шрыфтам з вялікіх літар галоўнага слова (дамінанты) ідуць стылістычна нейтральныя сінонімы і блізказначныя словы, далей падаюцца лексемы гутарковыя, размоўныя, кніжныя, вузкасפעцыяльныя, устарэлыя, народна-паэтычныя, жартоўныя, іранічныя, з пераносным сэнсам. лагізмы...

лагізмы...

І.У. Саламевіч.

**900-ты нумар "Нашага слова",
выдадзены ў Лідзе**

ISSN 2073-7033

9 772073 703003

(Заканчэнне. Пачатак у папяр. нумарах.)

Ад пачатку існавання калоніі ўсё грамадскае жыццё ў ёй адбывалася на валійскай мове. Былі заснаваны валійскія газеты і валійскамоўныя школы. Спачатку адзіным падручнікам была Біблія, потым мясцовы настаўнік склаў першую чытанку на валійскай мове. Большасць дзяцей, выхаваных у

З'ехаць, каб застацца

Валійская эміграцыя ў Патагонію дзеля захавання ўласнай нацыянальна-культурнай ідэнтычнасці

Традыцыйны валійскі фестываль Айтэввод у калоніі, 1880-ыя

калоніі з 70-х па канец 90-х, былі валійскімі маналогамі.

Калонія кіравалася дэмакратычна: там была канстытуцыя, рада, абраны кіраўнік і заканадаўства, зноў жа складзена па-валійску. Пра такія рэчы ў самім Уэльсе людзі тады маглі толькі марыць. У калоніі былі распаўсюджаны кааператывы для вядзення сельскагаспадарчых работ, камунальных і сацыяльных праектаў.

Але з ростам дабрабыту і засваеннем новых тэрыторый з'явілася новая праблема. Жорсткі жарт гісторыі: каланісты пачалі ўсё глыбей пагружацца ў сітуацыю, ад якой з'ехалі з Брытаніі: падпарадкаванасць знешняй уладзе, пагарджанне з боку гэтай улады валійскай мовай і іміграцыя носьбітаў іншых моў і культур - толькі дзейныя асобы на гэты раз змяніліся. Як ужо адзначалася, аргентынскі ўрад заахвочваў іміграцыю, і ў 1895 годзе замежнікі складалі чвэрць насельніцтва краіны. Інструментамі "аргентывізацыі" мільёнаў замежнікаў павінны былі стаць школа і служба ў войску.

Напачатку кіраўніцтва краіны асабліва не ўмешвалася ў справы калоніі. З цягам часу, аднак, Аргентына, незадаволеная ізаляцыянізмам каланістаў,

усё больш распаўсюджвала на калонію сваю ўладу. Туды пачалі прызначаць камісараў, а потым, калі Чубут у 1884 стаў правінцыяй, у ёй з'явіўся губернатар. Некаторыя з гэтых афіцыйных асоб паважалі валійскае самакіраванне, але іншыя праявілі радзе і заклучвалі шрубцы, напрыклад, патрабавалі ўдзелу пасяленцаў у вышкалах нацыянальнай гвардыі па нядзелях, што было для іх непрыемна па рэлігійных прычынах. Толькі асабістае ўмяшальніцтва прэзідэнта краіны дазволіла вырашыць гэты канфлікт.

У канцы 70-х аргентынскі ўрад актыўна заахвочваў і адукацыйную палітыку. Прызначаны аргентынцамі настаўнік напісаў валійскамоўны падручнік іспанскай мовы. Многія пасяленцы пратэставалі супраць прызначэння, бо не жадалі цэнтральнага ўмяшальніцтва ў сферу адукацыі і бяліся, што іспанская ўрэшце стане асноўнай мовай навучання. Акрамя таго, гэты настаўнік быў католікам. У калоніі пачалі засноўваць нацыянальныя (дзяржаўныя) школы. Пад канец 19 стагоддзя там было 5 школ, якія кіраваліся каланістамі і 5 нацыянальных. Праўда, дзве нацыянальныя школы спачатку былі ўсё ж валійска-

моўнымі, а іспанская выкладалася там як прадмет. У 1896 быў прыняты закон, паводле якога мовай навучання ва ўсіх пачатковых школах краіны павінна быць іспанская. Але ў калоніі такая палітыка спачатку пацярпела няўдачу з-за супрацьстаяння бацькоў і з-за таго, што многія настаўнікі былі валійскамоўнымі. Больш за тое, у 1906 была заснавана сярэдняя школа, дзе выкладанне вялося пераважна па-валійску. Тым не менш, у 1927 годзе ўся пачатковая адукацыя ажыццяўлялася ўжо па-іспанску.

На працягу існавання калоніі было некалькі буйных хваляў эміграцыі з радзімы. Лічыцца, што агулам у калонію прыхала 2,3 - 3 тысячы валійцаў. Але апошнія эмігранты з Уэльса прыехалі ў 1911 годзе, а тэмпы невалійскай эміграцыі, выкліканай у асноўным эканамічнымі поспехамі калоніі, нарасталі. Усё больш шлюбаў у калоніі заключалася з невалійцамі. У канцы 19 - пачатку 20 стагоддзя гарадскія рады, раней валійскамоўныя, мяркуючы па іх складзе, пераводзяць сваю працу на іспанскую мову з-за вялікай колькасці прадстаўнікоў іншых нацыянальнасцей. Праўда, андскія селішчы, куды ў пошуках зямлі і ад новай асіміляцыі перабралася шмат людзей, даўжэй захавалі валійшчыну, а адносіны з аргентынскімі ўладамі там былі лепшыя.

У 1899 годзе зноў здарыліся жахлівыя паводкі. Гэта падштурхнула больш за дзве тысячы расчараваных у іспанізацыю валійцаў з'ехаць у Канаду. Многія з перасяленцаў не мелі дастаткова сродкаў на эміграцыю, і грошы для іх збіралі ў Брытаніі, адным са спонсараў быў нават Прынц Уэльскі. Спрыяў выдзяленню зямлі для іх Дэвід Ллойд-Джордж, будучы прэм'ер-міністр Вялікабрытаніі, валец па паходжанні, які ў дзяцінстве размаўляў на валійскай мове.

Валійская царква Bethel (Бэтэль) у Трэвеліне

У сярэдзіне 20 стагоддзя культурнае валійскае жыццё знаходзілася ў стагнацы. Першай і нярэдка адзінай мовай дзяцей усё часцей рабілася іспанская. Скарацілася наведванне царквы, эканамічныя складанасці зменшылі магчымасць правядзення культурных мерапрыемстваў. Сярэдняя валійская школа зачынілася ў 1950 годзе з-за недахопу вучняў. У перыяд аргентынскай дыктатуры канца 70-х - пачатку 80-х дзесям было забаронена даваць валійскія імёны. Распаўсюджанасць валійскай мовы ў Патагоніі істотна

ў 1965-ым яны ладзіцца рэгулярна (сёння - у чатырох гарадах). У 1997 годзе ў правінцыі была запушчана спецыяльная праграма адраджэння валійскай мовы. Яна фінансуецца урадам Уэльса, Валійска-аргентынскім таварыствам і Брытанскай Радай у Уэльсе. У межах праграмы праводзяцца моўныя курсы і валійскамоўныя мерапрыемствы. Выкладчыкі мовы з Патагоніі маюць магчымасць ездзіць на стажыроўкі ў Уэльс.

Зараз у правінцыі Чубут ёсць валійскамоўныя дашкольныя ўстановы, дзейніча-

дкаў. З'явілася валійскамоўнае знешняе афармленне некаторых гарадоў, у перспектыве - дзвюхмоўныя радыёпраграмы на мясцовай ФМ станцыі і адкрыццё яшчэ адной валійскамоўнай школы ў Андах.

Сёння насельніцтва правінцыі Чубут складае каля 550 тысяч чалавек, з якіх, як паведамляецца, дзесь 50 тысяч маюць валійскіх продкаў. Адна з крыніц паведамляе, што колькасць валійскамоўных у Чубуте складае 5 тысяч чалавек, іншая - што ва ўсёй Аргентыне жыве каля 25 тысяч носьбітаў мовы.

Гэты гістарычны нарыс, натуральна, не меў на мэце аналіз магчымасцяў заснавання беларускай калоніі. Ды і саму неабходнасць гэтага можна, вядома, паставіць пад пытанне. Наш час, хоць і трыюмфны ў плане стану беларускай мовы, адначасова абячае і пэўныя перспектывы. Так што мае рацыю той, хто падумае, што рабіць Беларусь трэба ў Бела-

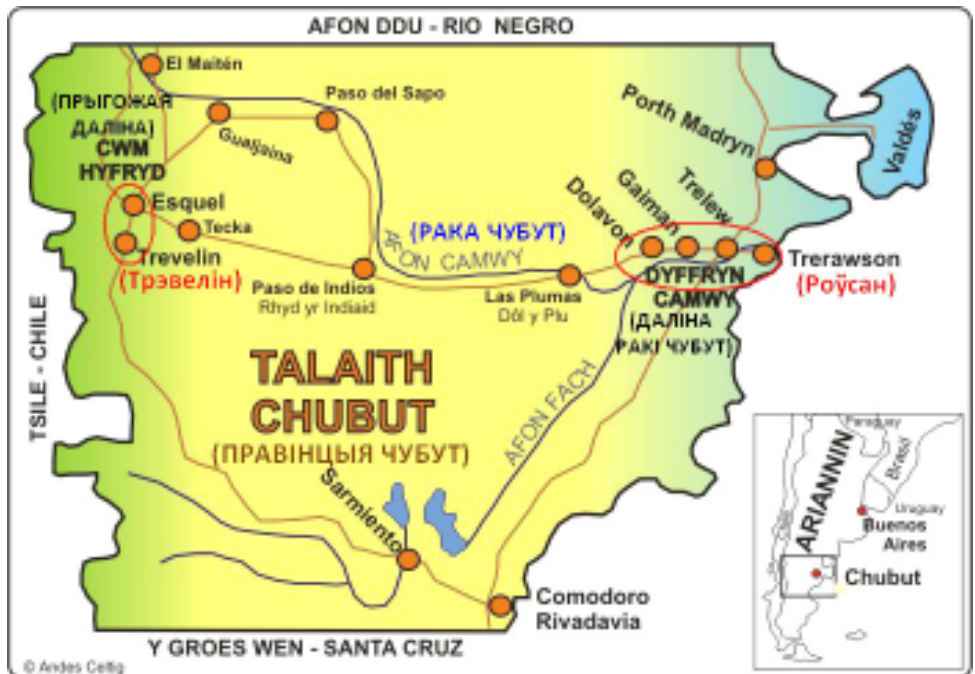
Адзін з Айтэвводаў у Чубуте сёння

скарацілася, у пачатку дзевянацятых моладзь на ёй амаль не размаўляла.

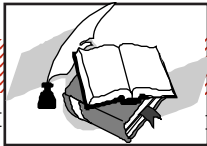
Магло падацца, што гэта канец новага Уэльса ў Патагоніі, але гісторыя зноў праводзіла сваю цыклічную характар. Калі ў 50-я гады было праведзена мала традыцыйных фестываляў мастацтваў Айтэввод, то пасля святкавання стогодовага юбілею калоніі

юць курсы валійскай мовы для дзяцей і дарослых, у тым ліку прафесіянальныя курсы. У 2013 іх наведвала амаль тысяча чалавек. Мова як прадмет вывучаецца ў шэрагу школ, адчынілася і пачатковая школа, дзе ўсё выкладанне вядзецца па-валійску і па-іспанску. Папулярнасць валійскай мовы і культуры расце, нават сярод людзей, у якіх няма валійскіх про-

русі. Але... той жа прыклад Валійскай калоніі вучыць, што гісторыя можа рабіць сюрпрызы, прычым не заўжды прыемныя. Ну і ўвогуле, ці не прыемна было б усведамляць, што дзесці далёка ёсць яшчэ адна сапраўдная беларуская тэрыторыя ці нават дзяржава? Калі б яна сапраўды існавала, то гадоўнае, каб яна была насамрэч яшчэ адной, а не адзінай.

Карта правінцыі Чубут. Акрамя беларускай, надпісы на карце - на валійскай і іспанскай мовах. Эліпсамі паказаны асноўныя месцы рассялення валійцаў. DYFFRYN CAMWY - Даліна ракі Чубут, CWM HYFRYD - Прыгожая даліна, AFON CAMWY - рака Чубут.

Бітве пад Палонкай - 355 Талака ў гонар 355-х угодкаў пераможнай Палонкаўскай бітвы

Баранавічы тыповае савецкае места, але наваколле даволі слаўнае. Вось і скрыжаванне дарог пад вёскай Палонка мае сваю гераічную і слаўную гісторыю. Менавіта тут войска Рэчы Паспалітай 28 чэрвеня 1660 года пад кіраўніцтвам гетмана Паўла Сапегі і ваяводы Стэфана Чарнецкага ўшчэнт разбіла армію маскоўскага ваяводы Івана Хаванскага. Сябры ТБМ на гэтым гераічным месцы двойчы ўстанавілівалі памятныя знакі і шыльды. На жаль, гэтак гістарычнае і культурнае месца наведваюць не толькі турысты і краязнаўцы, але і аматары іншага роду адпачынку, якія пакідаюць за сабой смецце, пакеты і пустыя бутэлькі. Іншыя, едучы са сваіх лецішчаў ў Баранавічы аўтобусам, таксама пакідаюць смецце са сваіх агародаў ля аўтобуса на прыпынку "Палонка", не глядзячы на тое, што адразу за прыпынкі усталяваны мармуровыя памятныя знакі ў гонар пераможнай бітвы. Раённая

жыллёва-камунальная гаспадарка своечасова не займаецца прыборкай тэрыторыі. Таму тут, як раз напярэдадні 355-х угодкаў Палонкаўскай перамогі, сабралася цэлая гара смецця. Вось чаму Баранавіцкія сябры ТБМ арганізавалі талаку па добраўпарадкаванні Палонкаўскай пляцоўкі. З забруджанай тэрыторыі было вывезена 28 мяшкоў смецця, а ля памятнага знака пасадзілі кветкі.

Удзельнікі талакі пераканаліся, што неабходна звяртацца да саміх людзей, пісаць лісты ў жыллёва-камунальную гаспадарку і, магчыма, у раённую міліцыю і санітарную станцыю, каб спыніць гэтак дзікунства і брыдкасць па засмечванні слаўнай гістарычнай мясціны.

Анжэла Камбалава.

На камені-валуне пад Палонкай з'явіліся выявы гетмана Паўла Сапегі і ваяводы Стэфана Чарнецкага

Сёлета споўнілася 355 гадоў пераможнай Палонкаўскай бітвы. 28 чэрвеня 1660 года менавіта ля вёскі Палонка (Баранавіцкі раён) войска Рэчы Паспалітай пад кіраўніцтвам гетмана Паўла Сапегі і ваяводы Стэфана Чарнецкага ўшчэнт разбіла армію маскоўскага ваяводы Івана Хаванскага. Перамога пад Палонкай стала пераломным момантам у доўгай вайне (1654-1667) Рэчы Паспалітай супраць Расіі, казакоў і Швецыі.

У 1994 годзе з ініцыятывы краязнаўца Міхаса Берната на месцы Палонкаўскай бітвы быў усталяваны каменна-валун з драўлянай шыльдаю, якую мясцовыя вандалы хутка знішчылі, не глядзячы на яе асвячэнне каталіцкім і праваслаўным святарамі. У 2000 годзе сябры Баранавіцкай Рады ТБМ усталявалі новую каляровую драўляную шыльду ў гонар 340-х угодкаў Палонкаўскай перамогі. Але лёс і гэтай драўлянай шыльды быў кароткі, бо праз 2 месяцы яе таксама зруйнавалі тутэйшыя манкурты. Грамадскасць Баранавічаў неаднаразова падымала пытанне аднаўлення металічнай шыльды на камені-валуне, асабліва напярэдадні 350-х угодкаў Палонкаўскай бітвы, якія адзначаліся ў 2010 годзе. Але Баранавіцкі райвыканкам, куды мы звярталіся, не знайшоў сродкаў для металічнай шыльды. Таму грамадскія актывісты на працягу года арганізавалі

збор грашовых сродкаў і ўласнымі намаганнямі зрабілі на мармуровым камені металічную шыльду ў гонар 350-х угодкаў знакамітай Палонкаўскай бітвы 1660 года. Усталяванне памятнага знака суправаджалася і на гэты раз сваімі дзівосамі і здарэннямі. Спачатку прыбегла старшыня Палонкаўскай сельскага савета Ніна Кісель і падняла страшэнны лямант. Яна выклікала міліцыю, бо ўсталяванне памятнага знака, на яе думку, было арганізавана без дазволу мясцовай улады. Старшыня Баранавіцкай Рады ТБМ Віктар Сырыца і краязнавец Міхась Бернат патлумачылі маёру Вячаславу Таўкачову, што яны даслалі яшчэ раней змест шыльды ў Палонкаўскі сельскі савет, што гэта не ўсталяванне новага знака, а аднаўленне старой шыльды, дазвол на якую мясцовая ўлада дала яшчэ ў 1994 годзе. Міліцыя, на дзіва, паводзіла сябе вельмі карэктна і ўважаючы, выслухоў-

Віктар Сырыца,
старшыня Баранавіцкай
Рады ТБМ.

Памяці ўладзіміра Санько

Калегі, сябры выказваюць глыбокія шчырыя спачуванні ўраджэнцу вёскі Вялікая Сліва Слуцкага раёна, пісьменніку, доктару народнай медыцыны, сталаму аўтару газеты "Наша слова" Санько Валеру Аляксеевічу ў сувязі са смерцю брата ўладзіміра, жыхара горада Капыля.

Шафёр, інжынер, дырэктар аўтапрадпрыемства, аўтабазы, завода ЖБІ, кіраўнік гаражнага кааператыва Санько ўладзімір Аляксеевіч, 1940 г.н., дзе б ні працаваў (на Случчыне, у ГДР, Магілёве, Нарыльску, Енісейску Краснаярскага края, на Капыльшчыне), усюды быў уважлівы і прынцыповы, чулы і аб'ектыўны, карыстаўся аўтарытэтам. Ён усё жыццё ўсюды памагаў беларусам, бараніў Беларусь.

Боль страты няхай вылечвае час у блізкіх памерлага. Пастаянная памяць людзей, любоў дзяцей і ўнукаў няхай памагаюць ўладзіміру Санько лепей пачувацца ў неаб'ёмнасці Таго свету.

Бляск і трагедыя філосафа

23 чэрвеня 2015 года ў Беларускім дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны адбылася прэзентацыя кнігі вядомага даследчыка Анатоля Астапенкі "Мікалай Крукоўскі. Бляск і трагедыя філосафа", якая выйшла ў выдавецтве "Харвест".

Мікалай Крукоўскі (1923-2013) - сучасны філосаф і культуралаг, прафесар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і ўніверсітэта культуры. Аўтар шэрагу навуковых манаграфій і больш чым 150 артыкулаў. Даследаваў праблемы філасофіі, культуралогіі, эстэтыкі. Творца арыгінальнай канцэпцыі беларускай нацыянальнай ідэі.

З 1998 года ён з'яўляўся навуковым супрацоўнікам

(на 1/2 стаўкі) ў нацыянальным навукова-асветным цэнтры імя Францішка Скарыны.

Досыць часта М. Крукоўскі выказваў крытыку ў дачыненні да дзейнасці мадэрнісцкага філосафа Валянціна Акудовіча, творчага аб'яднання "Бум-Бам-Літ", рэдакцыі часопіса "Архе" і кіраўніцтва Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэта.

Кніга мае наклад 1000 асобнікаў. Мастацкае афармленне серыі, якая заснавана ў 2012 годзе, зроблена Б.І. Ключыка.

На мерапрыемстве выступалі Васіль Якавенка, Аляксей Рагуля, Леанід Лыч, Леанід Акаловіч, Анатоль Астапенка, Павел Севярынец і дачка філосафа Вольга.

Пасля бард Андрэй Мельнікаў праспяваў некалькі песень. У зале прысутнічала шмат вядомых асоб (Яўген Гучок, Анатоль Валахановіч, Ігар Гатальскі, Ілля Копыл і іншыя).

Аляксей Шалахоўскі.
На архіўным здымку
Мікалай Крукоўскі.

Ахвяраванні на ТБМ

- Харытончык Надзея - 100000 р., г. Слоні
- Трафімчык Тацяна - 100000 р., г. Слоні
- Лапенка Аляксей - 80000 р., г. Менск
- Герасімовіч Валянцін - 30000 р., г. Менск
- Сіняк Павел - 30000 р., г. Менск
- Севасцяянава Ганна - 20000 р., г. Менск
- Шышко Лілея - 50000 р., г. Менск
- Шышко Іван - 30000 р., г. Менск
- Козел Ларыса - 80000 р., г. Менск
- Самойленка Арцём - 40000 р., г. Менск
- Мускі Барыс - 50000 р., г. Менск
- Шкірманкоў Фелікс - 100000 р., г. Слаўгарад
- Стрыгельская Наталля - 30000 р., г. Менск
- Чэчат Лілея - 20000 р., г. Менск
- Чэчат Віктар - 30000 р., г. Менск
- Чэчат Сяргей - 30000 р., г. Менск
- Чэчат Алесь - 30000 р., г. Менск

- Багданкевіч Святлана - 50000 р., г. Менск
- Сівалобчык Ларыса - 30000 р., г. Менск
- Бунецкі Павел - 200000 р., г. Менск
- Краўчанка Анатоль - 500000 р., г. Менск
- Лягушаў Алег - 100000 р.,

ст. Ясень, Асіповіцкі р-н.

- Лазарук Тамара - 50000 р., г. Менск
- Канкаловіч Вера - 430000 р., г. Менск
- Ляўшун Дзяніс - 190000 р., г. Менск
- Мяцельская Наталля - 40000 р., г. Менск
- Жылач Т.М. - 50000 р.,

в. Мятлічыцы, Аколава

Дзейнасць ГА "ТБМ імя Францішка Скарыны" па наданні роднай мове рэальнага статусу дзяржаўнай вымагае вялікіх выдаткаў. Падтрымка ТБМ – справа гонару кожнага грамадзяніна краіны.

Просім Вашы ахвяраванні дасылаць на адрас, вул. Румянцава, 13, г. Мінск, 220034, альбо пералічыць на разліковы рахунак ТБМ №3015741233011 у Аддзяленні № 539 ААТ "Белінвестбанк" код 739 (УНП 100129705) праз любое аддзяленне ашчаднага Беларускага банка.

Паведамленне		Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705	
		Адрэс: Аддзяленне № 539 ААТ "Белінвестбанк"	
		Рахунак атрымальніка: 3015741233011 Асабовы рахунак: 739	
(прывітанне, імя, імя па-беларуску, адрэс)			
Від плацяжы		Дата	Сума
Амартызацыйны	на действе		
ТБМ			
Касір		Пеня Разам	
Плательшчык			
Паведамленне		Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705	
		Адрэс: Аддзяленне № 539 ААТ "Белінвестбанк"	
		Рахунак атрымальніка: 3015741233011 Асабовы рахунак: 739	
(прывітанне, імя, імя па-беларуску, адрэс)			
Від плацяжы		Дата	Сума
Амартызацыйны	на действе		
ТБМ			
Квітанцыя		Пеня Разам	
Касір		М.П.	

- Ужо ўчора заўважыў: Іна з сякерай - гэта сур'эзна. Не, я не здэкуюся, наадварот, нават павагай пранікся. Тут вось што цікава: уражвае шалёная стыхійнасць абставін і нешта пабочнае, што непрыкметна праступае з цемры часу і падымаецца з глыбін нашай унутранай сутнасці, нешта роднае і блізкае, адразу не абхопіш свядомасцю. Адно скажу, трэба раз параз адрывацца ад нікчэмнай мітусні жыцця, каб, адасобіўшыся, зняць шапку перад так недарэчна забытым рэліктавым духам мясцовага народа і адчуць прысутнасць удзячнасці. Апошняе, не пустыя словы. Звярніце ўвагу, як утульна

зрабілася, і цішыня. Гэта вечнасьць дакранулася, спадчына. У апошні час зрэдку даводзіцца пачуць выказванне, сэнс якога, як пракляцце: "Нам выпала жыць на скрыжаванні вялікіх шляхоў гісторыі. На гэтым скрыжаванні калісьці вельмі даўно жылі людзі са сваёй мовай і самабытнасцю, зрабіўшыя важкі культурны ўплыў на суседнія народы. Тым часам драпежніцкія амбіцыі суседзяў ператварылі народ на гэтым скрыжаванні ў сапраўдных пакутнікаў. Вялікія ахвяры заклалі спадчыну, дзе незалежна, вораг, чужынец альбо свой, хто не ўшаноўвае памяць продкаў і нявечыць народ на гэтай зямлі, не мае будучыні".

Бескампрамісны наконт роднай мовы і беларускай самабытнасці, вечна апальны Алесь Белакоз, школьны настаўнік, заснавальнік Гудзевіцкага музэя, часта з болей у сэрцы казаў: "Мы на сваёй зямлі перакаці-поле нейкае, трава без каранёў". Як бачыце, праўду казаў - гісторыю знявечылі, памяць продкаў не ўшаноўваем. І хто мы?... Вырадкі. Толькі гэта было ўчора з раницы, а цяпер нешта іншае. Вось якія справы.

Ну чаго прыціхлі? Юшка сапраўды смачная, нават не верыцца...

Гудзевічы, 2007 г.

Гэтае апавяданне пабудавана на рэальных фактах з намерам прысвяціць свайму школьнаму настаўніку Алесю Белакозу да юбілею (80 год) ад выпускнікоў 1972 года Гудзевіцкай сярэдняй школы.

Аўтар - Грабавіцкі Дзмітры Васільевіч - нарадзіўся 14.03.1955 г. у вёсцы Пачуйкі, Ваўкавыскага р-на, Гарадзенскай вобласці.

Закончыў Гудзевіцкую сярэдняю школу ў 1972 г., у якой быў вучнем Алеся Белакоза, закончыў Беларускі тэхналагічны інстытут у 1982 г. Месца жыхарства - г. Ліда.

Месца працы - ААТ "Лідабудматэрыялы", галоўны інжынер.

РУП "Белпошта" выпусціла маркаваны мастацкі канверт да 950-годдзя горада Браслава. Браслаў (Брачыслаўль), названы па імені князя Брачыслава Ізяславіча, унука Рагнеды і бацькі Ёсяслава Чарадзея, упершыню ўпамінаецца ў Хроніцы Быхаўца пад 1065 годам як горад Полацкага княства. Сёння Браслаў - цэнтр Браслаўскага раёна Віцебскай вобласці.

Наш кар.

Методыка шчасця ад Алеся Белакоза

У Гудзевічах Мастоўскага раёна адбылася сустрэча ТБМ-аўцаў з легендарнай асобай, настаўнікам беларускай мовы сп. Алесем Белакозам.

Па першае, ён падзяліўся сваімі педагогічнымі сакрэтамі. Яны - у даступнай і простае сістэме апытання вучняў, якая не прычыняе стрэсу. Яго новая кніга называецца "Методыка шчасця". Па другое, Алесь Белакоз распавёў пра свае паспяховае змаганне з хваробамі і параіў усім ужываць крэмневую ваду. У 1986 годзе ён захварэў на рак нагі, але вырашыў адмовіцца ад аперацыі і выкарыстоўваў народныя метады лячэння. Яшчэ ён дапамагае сабе тым, што носіць медныя пласціны, любіць фізічную працу на свежым паветры.

Але галоўны сакрэт яго доўгага веку - у дабразчылівасці да дзяцей і дарослых, у краязнаўчых пошуках, энтузіязме захавальніка матэрыяльнай культуры беларускай вёскі.

Амаль усё жыццё Алесь Белакоз пражыў у роднай вёсцы. Тут ён атрымаў пачатковую адукацыю: да нямецкай акупацыі скончыў 5 класаў Гудзевіцкай сярэдняй школы. У перыяд вайны ён вучыўся з дапамогай сястры Веры. За час завочнай вучобы ў Гарадзенскім педагогічным універсітэце Алесь Белакоз быў настаўнікам пачатковых класаў, выкладчыкам фізікі і матэматыкі, па заканчэнні ін-

каваў і распаўсюджаў антысавецкія ўлёткі. У 1960-тых гадах ён наладзіў ліставанне вучняў з вядомымі пісьменнікамі, прыцягнуў моладзь да даследчыцкай дзейнасці. У 1980-тых гадах ім быў створаны школьны краязнаўча-этнаграфічны музей, затым музей атрымаў новы будынак, пашырылася экспазіцыя. Алесь Белакоз напісаў кнігу "Музей ў Гудзевічах" пра стварэнне музея і сваіх юных памочнікаў. Для

стыгута працаваў настаўнікам беларускай мовы і літаратуры ў Гудзевіцкай школе. Да яго рана прыйшло пачуццё сама-свядомасці: яшчэ ў канцы 1940-ых гадоў Алесь Белакоз дру-

гэтага чалавека шчасце ў тым, каб працаваць для Беларусі, рабіць людзям дабро. А най-больш яму падабаецца апісваць жыццё патрыётаў свайго рэгіёну. Яго дэвіз - усё для

Беларусі!

Э. Оліна.

На здымках:

1. Алесь Белакоз;
2. Гудзевіцкі літаратурна-этнаграфічны музей.

"Будзьма!"

13 ліпеня (панядзелак)

адбудуцца заняткі гістарычнай школы з Алегам Трусовым

"Гісторыя ў падзеях і малюнках"

Пачатак - 18.30.

Румянцава, 13

Уваход вольны.

Наступныя заняткі адбудуцца адпаведна 20 і 27 ліпеня.

